

In memoriam

Дългогодишен ръководител на организацията на българските химици – 10 години от смъртта на академик Георги Близнаков (14.11.1920–15.04.2004 г.)

В своята 113-годишна история организацията на българските химици се е ръководила от най-изтъкнатите учени като професорите Пенчо Райков, Захари Караогланов, Асен Златаров и Димитър Иванов. Един от нейните най-дългогодишни ръководители, със значителен принос за нейното развитие, укрепване и издигане на обществения ѝ престиж

е академик професор Георги Мануилов Близнаков.

Въпреки многобройните му задължения като ръководител на катедра „Неорганична химия“ към Химическия факултет на Софийския университет, основател и дългогодишен ръководител на Института по обща и неорганична химия към БАН, главен научен секретар и заместник-председател на БАН и Ректор на Софийския университет, той се интересуваше и участваше активно в работата на научно-техническите организации от много други научни и обществени проблеми.

Като председател на Централния съвет на Научно-техническите съюзи безспорен е неговият принос за използване на възможностите на специалистите в решаване на важни за страната научно-технически проблеми, разработване, проектиране и внедряване на новостите и осигуряване на средства за изграждане на домовете на техниката в цялата страна.

В продължение на 16 години акад. Близнаков беше председател на Съюза по химия и химическа промишленост. Значителен е неговият принос за обединяване на химическата колегия и използване на нейните сили и възможности за развитие на химическата наука, промишленост и образование в България. Инициатор е за организиране и провеждане на националните конференции по химия и специализираните научно-технически конференции по отделните направления на химическата наука и промишленост. Особено внимание

отделяше на проблемите на химическото образование. По негова инициатива Международната фондация „Св. Кирил и Методий“ учреди конкурсите за учители по химия за техните постижения при откриването и развитието на млади таланти по химия. На негово име е Наградата за най-добър учител по химия, присъжда на учител, който има принос за създаване на условия за практическо обучение по програмата „Учебна среда“. В продължение на 10 години в тези конкурси участват десетки учители по химия от цялата страна. Беше основен докладчик на националните конференции на учителите по химия и желан и очакван лектор и събеседник в много градове и училища в страната. Не случайно беше признат за „Бога на учителите по химия в България“.

В периода на прехода в началото на 90-години той даде основните насоки за развитието на организацията на българските химици при новите условия с приемане на нов устав и пререгистриране на съюза като Съюз на химиците в България. Не налагаше своето мнение, а вземаше под внимание и се съобразяваше с различните алтернативни предложения.

Акад. Георги Близнаков се ползваше със заслужено уважение от химическата колегия. Значителен е и неговият принос за обучението на цяло поколение от химици, които се утвърдиха като учени и специалисти с международна известност.

Съюз на химиците в България

Проф. дн Мариета Аврамова Хаимова

Професор доктор на химическите науки Мариета Аврамова Хаимова е родена във Варна на 9 юни 1928 година. Почина в София на 3 юни 2014 г. Завършва химия в Университета на гр. Санкт Петербург в Русия (тогава Ленинград, СССР) през 1951 г., като се дипломира под ръководството на проф. Т. Темникова с дипломна работа върху реакция на присъединяване на йодмоноклорид към дифенилпропен и дифенилетен. След завръщането си в България постъпва на работа като асистент във Физикоматематическия факултет на Софийския университет. В групата на проф. Богдан Куртев, работеща в „любимата“ лаборатория на „Московска 13“ и после в обособения Химически факултет до Семинарията, асистент Хаимова продължава

изследванията си върху реакции на йодмоноклорид с алкени и през 1961 г. защитава дисертация на тази тема за получаване на научната степен „кандидат на химическите науки“ (сега „доктор по химия“). От 1964 година е главен асистент, а от 1972 г. – доцент в Химическия факултет. През 1985 г. защитава дисертация за научната

степен „доктор на химическите науки“ и през 1986 г. е избрана за професор. До пенсионирането си през 1994 г. проф. Хаïмова работи в Химическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През периода 1953–1998 г. проф. Хаïмова е съавтор на повече от 80 научни публикации в международни и български списания в областта на органичната химия с над 200 цитата в научната литература. Има 20 авторски свидетелства и 2 патента.

Повече от 40 години проф. М. Хаïмова отдава много сили за обучението на студенти, дипломанти, докторанти и специализанти. Като преподавател тя има голям принос за развитието на университетското образование по органична химия в Химическия факултет. Проф. Хаïмова е лектор по органична химия за студентите по химия и биология от различни специалности. Тя изгради успешно специализиращ курс по химия на хетероциклените съединения, участва в лекционни курсове по химия на органичните природни съединения и по приложна органична химия. Активно изнася лекции по органична химия в следдипломна специализация на учители по химия. Оказваше научно-методична помощ при изграждане на специализация по агрохимия. Дълги години тя ръководеше ентузиазизирано студентски кръжок по органична химия и помогна на редица талантиви студенти да намерят призванието си в областта на органичната химия. Под нейното ерудирано и вещо ръководство бяха защитени над 50 студентски дипломни работи и 7 докторски дисертации.

Проф. Мариета Хаïмова участва активно като член и ръководител на преводачески колективи и като редактор на учебници по органична химия и химия на хетероциклените съединения, които са ценни учебни помагала за студенти, специализанти, докторанти и научни работници по органична химия. Това са „Органична химия“ (1985 г.) с автори З. Хауптман, Ю. Грефе и Х. Ремане в превод от немски език; „Химия на хетероциклените съединения“ (1985 г.) с автор Х. Летау – също превод от немски език.

Проф. М. Хаïмова е специализирала в Университета на гр. Дебрецен (Унгария), в Политехниката в Ми-

лано (Италия) и в Институт по химия на природните съединения в Жиф-сюр-Ивет (Франция).

Научните постижения на проф. Хаïмова са в областта на органичния синтез и стереохимията на хетероциклените съединения и техни ациклените предшественици; изследване и установяване на структурата на алкалоиди, изолирани от български растения.

Участва в изследване на приложимостта на метода на Куртев и Моллов за синтез на естери на диастереомерни 3-аминопропанови киселини, близки до бета-аланина, които послужиха като изходни съединения за получаване на транс- и цис-полизаместени изохинолинови производни – аналози на природни съединения. Съвместно с проф. Никола Моллов от Институт по органична химия при БАН предложиха нов метод за получаване на диастереомерни изохинолинкарбоксилни киселини чрез реакции на хомофталови анхидриди с ациклените и цикличните имини. Статията им в списание „Tetrahedron“ от 1977 година е широко цитирана и досега от български и чуждестранни автори. Методът е плодотворен ключов етап в тотални синтези на изохинолинови и индолови алкалоиди и на синтетични изохинолини с разнообразна биологична активност.

През 1980 година проф. М. Хаïмова създаде научната група „Химия на хетероциклените съединения“ към катедра „Органична химия“. Тя сътрудническо активно в научната работа с редица изтъкнати български изследователи: проф. Н. Моллов, проф. Стефан Спасов, проф. Мариана Паламарева, проф. Евгени Головински, проф. Венета Калчева, доц. Екатерина Симова и проф. Н. Де Кимпе от Белгия. Резултатите от тези изследвания са представени в съвместни научни публикации с нейно водещо участие.

Научната ерудиция и работоспособност подтикнаха проф. Хаïмова към нови теми на изследвания, които имат както чисто научен, така и научно-приложен характер. Проф. Хаïмова работи съвместно с колеги от няколко катедри на Химическия факултет и от научни звена от българската фармацевтична промишленост по приложни задачи, от които най-значими са разработването на технология за получаване на антибиотика „Цефепим“ и на психотропния препарат „Алпрозолам“. Една от технологиите разработени с участието на проф. Хаïмова доведе до патент регистриран в САЩ и Русия.

В цялата си дейност в катедра „Органична химия“ и в Химическия факултет проф. Хаïмова се отличаваше с висока прецизност, критичност и самокритичност. Тези нейни качества се превърнаха в еталон на възискателност и добросъвестност към научните резултати и преподавателската дейност.

И след пенсионирането си през 1994 г. проф. Хаïмова продължи да се интересува живо от духа на промените във висшето образование във факултета и в катедрата, и да следи научните новости. Така с активната си творческа дейност проф. Хаïмова допринесе за ут-

върждаване на Софийския университет и Химическия факултет като съвременни центрове за образование и наука с национално и международно значение.

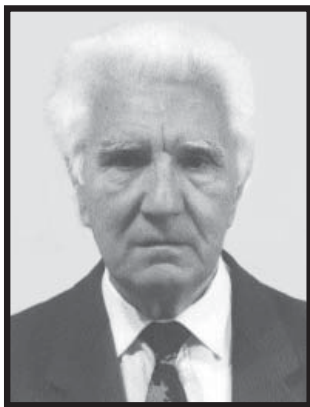
Проф. Мариета Хаимова се отличаваше с широка обща култура. Държеше много на чистия и точен български изказ, владееше отлично руски, английски, френски и немски езици, четеше много художествена литература и беше запалена любителка на киното. С нея можеше да се водят интересни разговори за събитията от света на българската и световната култура.

С нейната кончина изгубихме един от символите на катедра „Органична химия“.

Поклон пред светлата ѝ памет!

Катедра „Органична химия“
Факултет по химия и фармация
Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

Инж. Найден Христов Найденов

Наиден Христов Найденов е роден на 1 октомври 1929 г. в с. Ябланица, Ловешко, в семейство на земеделци. Основно и гимназиално образование получава в с. Ябланица (1936–1947 г.) и в прогимназия за даровити деца в София (1942–1943 г.). Завършва с пълно отличие гимназията в Ябланица (1947 г.), след което работи като учител в родното си село (1949–1950 г.). Завършва с отличие специалност „Индустриална химия“ във Висшия химикотехнологичен институт в София (1953 г.) и второ висше образование по специалността „Икономика на промишлеността“ в Висшия икономически институт „Карл Маркс“ в София (1965 г.). Работи като химик

в отдел „Органичен“ на Химикофармацевтичния завод в София (1953 г.) и като проектант-технолог и ръководител група в „Промпроект“ и „Заводпроект“ (1953–1960 г.). Между 1960 и 1990 г. работи в министерствата, свързани с ръководството на химическата промишленост в България като експерт, главен специалист, началник отдел и директор. Организира и участва в разработването на технико-икономически разработки и програми за развитието и повишаване на ефективността на химическата промишленост (над 30 научноизследователски и други разработки). Изработва предложение и участва в подготовката на строителството на новия завод за калцинирана сода в Девня. Бил е лектор в Екологичния център във Висшия химикотехнологичен институт в София (1990–1991 г.). Пенсиониран е през 1990 година.

Инж. Н. Найденов е автор и съавтор на 15 книги, 12 брошури и обзори и над 300 научно-популярни статии, дописки и информации. До последните си дни е активен член на Редакционната колегия на списание „Химия и индустрия“ (от 1974 г.) и заместник главен редактор. В продължение на 22 години той е секретар на Съюза на химиците в България (1992–2014 г.). Инж. Н. Найденов има значителна и ефективна организационна дейност, свързана с науката и образованието като член на многобройни комисии, журита, съвети, работни групи, ръководства и др.

За своята многогодишна дейност и приноси инж. Найден Найденов получава множество награди, грамоти, почетни значки, отличия, медали и ордени, сред които два златни и един сребърен орден на труда, почетния знак „За заслуги към БАН“, почетния знак на Българската академия на науките „Марин Дринов“ и др. Той е почетен член на Съюза на химиците в България (1999 г.) и почетен член на Федерацията на научно-техническите съюзи (2004 г.).

Наиден Найденов почина в съня си на 25 октомври 2014 година. Дълбок поклон пред светлата му памет!

Редколегия